

Србобран налази трипут
на недељу.

Предплату примају све п. и
кр. поште, познати скупиоци
и уредништво (грчка улица
у кући број 1419.)
укопани невраћају се натраг.

СРБОВБРАН

Предплатна цена
на три месеца 3 форинта и по
год. 6 ф. на год. 12 ф. р. н.
Огласи: мањи до 20 врта
за трипут стају 2 форинта 90
поц. већи преко 20 до 40
врта, 5 форинта аустрајске
вредности.

ГОД. VI.

У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 20. АПРИЛА 1866.

БРОЈ 45.

Нови Сад 19. априла.

Рекосно, да ће врло мала жѣра бити у којој
ће нам браћа Маѣари концесје у погледу питања
о народности учинити. Као што радија саборска
свѣдочи, ни смо се у мислима нашим преварили.

Деакова странка изтисну из народног
одбора и саме оне Маѣаре, кои су досад писали
или говорили, да би требало праведне жѣлѣ нема-
ѣарских народности изнунити.

Кад пак помислимо, да и сами ови тако звани
либерали Маѣари ни су нам политичнонародну,
него само индивидуалну и грађанску равноправност
обећавали: онда већ напред можемо знати шта
можемо очекивати од овако склопљеног одбора, у
коме нити су први патрати и капацитети, нити
народности равноправно заступљене.

Кад су Романи свој предлог о народности
поднели, Деак рече, да по маѣарском уставу „По-
едине народности немају права представничког“ То
е истина, зато народности немаѣарске и не могу
бити за оживотворење правне непрекидности и за-
кона 1848, докле се они најпре саборно не ре-
видирају.

Зато се и чудимо и неки посланици „срб-
ског езика“ како су се могли упуштати у канди-
дацију чланова за одбор народности, кад они, сто-
јећи уз Деака противу предлога романског, *несбде*
у сабору као народни, него као *земалски* посла-
ници, и по томе избор чланова *по народностима*
не само да е неумѣстан, него у смислу закона
угарских од 1848 и незаконит.

Овде се види нека недосѣдност и код Деака
и код оних посланика „немаѣарског езика“, кои
се у смислу устава угарског држе за *земалске*
посланике, а овамо се ипак у дотични одбор би-
рају противу смисла тога устава *по народностима*.

Да нас овдѣ не би ко зло разумѣо, повтора-
вамо оно, што смо досад већ толико пута казали:

Да народ србеки тражи *не индивидуалну, гра-
ђанску, него политичну равноправност*. За ову пак
ни е досад само законито *обезбѣђење езика*, него
и *народног имена*.

Почем пак и ми држимо, да су садашњи на-
ши посланици бирани као *земалски* с обзиром на
политична и народна њихова начела: то е јасно,
да они, као *земалски* посланици, кои су у смислу
закона од 1848. год. изабрани, *ниши су, ниши*
могу бити законити орган народног заступничства,
него земљѣ, која их е послала.

Садашњи посланици наши могли би изузетним

ПОДЛИСТАК.

Србско народно позориште у Бан.

Данас сутра као што чуем србско ће народно
позориште Дунав да пређе и у оне ће се краеве
света да пусти, гди још прилично народна свест
санак борави. Уколико препоручуемо дружини да
себе и свој по њ не неоскрвањ, утолико већма још
управи, да строгом — али не пристраном дисци-
плином ред одржи. А и вјерамо ако е кој човек в
сам вљѣн страсти, и страст избећи кадар није, тај
обично у очию подручја свога сав њимѣс свој
губи. И незнам шта мора бити, да човек данас
ако истину хоће да напише код србека 3 љна ли-
ста, едва се едан приволе што да прими. „Застава“
веде људи има приваљеговане дописанке, — „На-
предку“ напротив чим што о позоришту озбиљно
поведе, таки подмећу тежину, да е сам рад до у-
праве позориштае доћи. Никуд дакле ни камо, према
виаче њавкава приваљегива за рецензије немам, др-
жам да ће „Србобран“ у атар институту ако не
мое мудроће ради овај допис у свој „подлистак“
принити. — Ја се несећам да е Бан игда њавке
србске позоришне дружине угледала. Ер од како
наше народно позориште постои, ово е за 6 година
први пут да нас е посетило, према е томе прме
већ одавно било. Уколико ми е из јавни листова по-
знато, видги наша дружина до данас таку посету
уживала није. Предплатника има више од 120. Нас
е Срба овде број мали, али наша иповерна браћа
грађани особито су у посећавану позоришта србека
ревностни. Да ли ће више од 10 представа у Бан
бити, засада још незнам. Ваше пута кад сам коју

начином постати законитим органом народним, кад
би споразумно са патријархом у смислу нашег раз-
правног сабора по нашој народној правној непре-
кидности образовали перманентан одбор, и као та-
кав поднели угарском сабору жѣлѣ и захтеванѣ на-
рода србског. Иначе предлози њини и закључеци
саборска у погледу *народног* питања не могу имати
правновалине силе за немаѣарске народности.

Засада, као што видимо, иде сабор на то, да
нам даде као слободни *грађанима* и слободно го-
ворити нашим матерњим езиком. Кад ће нам пак
и хоће ли то дати и као слободном *народу*? На
то е тежко одговорити, а како њм ствари народне
ствое, тежко да ћемо то скорим доживити.

Ко даје у држави законе?

IV.

У Ш одељку застао сам у речи, гди „Платон“
из теорија у аристокрацији спасоносне моменте на-
лази, кои се напротив нигда у обичном животу о-
стварили нису. Очевидно е да Аристокрација више
способнија фактора у своим саборима имати може,
него чиста демократија — и да се свагда слободно
представити може, да е аристокрација и најпрости-
није законе створити и оживотворити кадра; али
нама повестница јасно приповеда, да е нагон тај за
славом и владом у природи човчанској обично тако
укрепљив, да кадгод ни највеће жртве штедно није,
само да високи свѣј положај и надмоћне над дру-
гими одржи, и отуда су најгоре последице по со-
цијалан живот и по држају постале. Стварала ари-
стокрација законе или у своим скупиштинама или их
најпосле одбору казвом за састав поверила а овај
да их тек скупиштини већани ради као предлоге
поднесе, свагда ће брже посао у аристокрацији тећи
него ма у каквој другој држави; ер принцип имаю
сви едан — и то како саставни одбор тако исто и
сво остало *бољарство*, — њах-ви интереси едни су
и исти. Бољарски ред као што се хоће крвљу сво-
јом из силу Бога да одликуе, хоће и у јавном жа-
воту првенство да ужива — та тежина, као што
рекох већ е у самом створу аристокрацији ужљѣб-
љива и нигда изчезнути неће. С тога вазлазио ми,
да су и закони у таквим државама тако удешени
— да надмоћне аристократске елемента над дру-
гими у сваком погледу одрже, — и шта више, да
се никаква средства нештеде, којима се сврха ари-
стократичких начела постигава. Пук е роб, и зна
само за терет но ни за какво уживанѣ. Пук у по-

рецензију у нашим листовима о представљају чѣ-
тао, повео ме е ум на „манхаймске рецензије Ши-
лера“ — Леснига — на позориште немачке ли-
стове и најпосле јасо сам се зачудио, кад сам на
ово, што пре неколико дана у немачки листови о
чувеној вештањивѣ „Гализар“ или о ком другом
вештаку читах — и у наши рецензије нашшао, да
се и нашим глумицама и глумцима ти исти атри-
бути ма да их е саме тога чисто стид, из силу
Бога придевају „Драмске улоге, трагичне улоге, се-
нтименталне и њавне!“ Све то суботички рецен-
зент (С. Д.) у „Застави“ у еднѣ особи сюжено
налази, и то су по вѣтовом оштроумљу четири раз-
не категорије? Боже мой — како смо вазлазо у е-
стетички сирежљиви, велика е штета, што „Србска
Матица“ драматургична питања за награду чешће
нерасписуе. Ја већ видим, да ћу се јасо са тим
придевицама чудне или бољ рећи „врло сентименталне
и њавне“ комплацне г. рецензента сударити. Али
шта ћемо? Ја којом рецензијом нерескрирам ни срце
ни мозак Ња на жалост рецензента, кои ни став
свој природно сложити неуму, кои ни толико пој-
ма о позоришту немаю као последњи статиста, и
инач час у овом час у овом листу своим глумљем
размећу се Ја сам наше глумце у овим представа-
ма: „Милошу-Обиљћу“ — „Старом баки“ — „Нишу
бисера“ — „Мейрими“ — „Обрштару од 18 год.“
„Шарану“ — „Бурађ Бранкова“ — „Жена што
кроз прозор скаче“ — „Ко е господар у кући“ —
пажљиво мотрио, и држим да ћу рецензијом којом
не само свој собствени укус но и пресуду позор-
ишне наше публике изразити. Гђа Коларовићка
(Вукосава у „Милошу Обиљћу“ — Мейрими) таки
е при првом појаву ваиредну техничку вештину пуну

литичним сборовима никаква гласа нема (la bas reu-
ple la caverie) или ако е најпосле своим заступ-
ничима репрезентован — то су само таште формал-
ности У колико дакле закона у аристокрацији е
едне стране моменте корисног и добро уређеног
закона на себи носе, у толико е друге стране вре-
ђаю свако правно начело. У аристокрацији нигда на-
раз већине народа остварити се није кадар — др-
жавна влада иде руку у руку са мављном и како
у јавном тако и приватном животу видимо ми гди
се права осталога пука не само вређаю, него по-
гом газе.

Као год што равликуемо демократију чисту и
демократију са заступничством тако исто равликуе
се и монархија абсолютна од монархије са заступ-
ничством Ми смо споменули мане, кои се у погледу
законодавства и обшних ствари у чистој демокра-
цији налазе, ми смо рекли да скупишном народу
гди е обично већина проста и неуча, нити е спо-
собност, нити увиђавност подата, да потребе др-
жавне увидити може. О абсолютной монархији на-
против рекли смо да самовоља и абсолютна или само
еднострана неспособност владара, кои не са свој
душевији заслуга и преваге, но ли само случајно по
праву наследства до престола допире — да не само
ти моменте већ по себи у сваком погледу државни
развитак прече, него шта више видимо ми да се
такови владари одабраним људма (министарством)
окужују, кои слабости већ по себи неспособна
владара за своје личне користи употребљава. Ми
налазио у повестници доста и изнимка, али
они су врло ретки случајеви, и гди се налазе, нигди
нису дуготрајни, но само моментани били. Едино
средство — кое е дакле све те мане како у чи-
стој демокрацији тако и у абсолютной монархији
уклонити кадра, — то е заступничство. Заступ-
ничством е државна вештина досеочила, да се не-
способности и поведљивости проста пука на пут
стане, што неучи пук способне избраве мужеве из
своје средине опуномоћаво, да га ови заступаю и о
добру и напредку приватна и јавна живота већма
и решавају У монархији смера на против заступ-
ничство народа ва то, да предупреди свакој само-
вољи и себичности, и да сложне надмоћне или
кољном или имаоцином приваљеговане мањине над
већином. Ако се гдигод у повестници, или аго се
још и даље гди налази, да е према влади само ари-
стокрација или племство у обште заступљиво, то
није још народно заступничство. У слободной држави
порекло само по себи нити може, нити сме едном

укуса открила. Гледаю њо човек у равнодушнѣ или
у екстази унутарња е израз свагда са вешто уде-
шеном пластичном гестивуладом и мимиком у нај-
дивнијој хармонији. Уколико интелектуални дар у
ове глумце већ по себи у очи падаю, у толико још
већма на публику утацаю са красне њвне спољности,
са мелодична органа и са тако рећи у пуној мери при-
србљиве представљачке вештине. Форс још е цела тра-
гична сфера! — Гђа Милка Гргурова (Милка у „Стар-
ом баки“ — Ана у Нишу бисера“). Проста меморија —
стрелњив механизам таки се по школемо рецитовану
показуе. Гђа Гргурова, ако смеи применити, за сваку
би улогу пре подсти могла, него за трагичну.
Вештине као и већана глумца непритежава ни ова.
Осећани и њжности по гдигод и сувише ала свагда
без укуса. На ако узмемо, да у дотичном брѣо
вљани глумца оскудѣвамо, али никако у дилетанти,
овда свако признати мора, коме е до вазлазо а не
до ма како склопљене позоришне дружине стало, да
спољност особе ове већ по себи ни за пристоно
позорицу није, а камо ли за вишу, а што е нај-
горе, орган говора сасвим уво кричанѣ вређа. А-
фектација недостатак нигда сакрити неможе. Гди
способности тотално мављаю, ту непомажу на шту-
дне ни рецензије! —

Госа. Д. Ружић (Црпац у „Нишу бисера“ —
Осман у „Мейрими“ — „Марка д' Аркур“ etc. etc.)
— свагда е дух улоге свѣсно. Позорица
му е живот — вештина му е најмилија заба-
ва. Дар му није едностран — и у колико е г.
Коларовић у својој сфери домаћин, у толико г.
Ружић свестраношћу својом прво место у дружини
заузима Ја се усуђуем рећи, да ће србска позор-
ница у овом младом човеку свога вештана да стече,

државину над другим издобије да да. Што год су већма у монархији пространије границе и права заступништва, тиме е ужа самовласт владског. Шта више у оних државама, где владалац ваљачку земљеска сабора свој безуслован „veto“ супротставити кадар ије, ту престо владачки ништа друго није до наследно председништво. — Како е кои устав, видимо ми да е народ у разним државама својим заступнишвом или у једном оделено или у више воступан. Ми код нас у Угарској познатио горњи и доњи дом. У Хрватској е само једно оделен. Србија има данас своју ехуштинну, као што су Срби пре и после Душана своје саборе само у једном оделено имали. Сви швајцарски кантони имају своје заступништва у једном оделено. Шведска е заступна у 4 оделена. (У Катечи)

Било сад како му драго — науци е а иначе уставне слободу да тога стало, да се сарха и интерес заступништва сасвим постигае. Ко други може о народу и народном добру већати и решавати, доли само онај кога народ опуномоћи. У репрезентацији народа нико други осим народних заступника места нема нити би требало да има. Нема тога порекла, нема тога чина (достојанства), кои већ по себи никоме без вољ народа ни већајућа, а каколи решавачућа, гласа о општем добру уручити може. Много ће још времена требати, док ти и йови свету јасни буду и док аристократија (била она по племену или високом достојанству) — у репрезентацији народа као таква места неувина. Засада престо та аномалија у свим монархијама. — С тога нам државна вештина у погледу грађени звана ове моменате као неки „in persona“ пред очи ставља. Ако би аристократичан елемент у земљеском сабору (сасетано се овај из једног или више оделени) првачкио, свагда ћеду и законима оне мане ако не онако као у чистот аристократији али ипак лимитоване у јавном а и приватном животу да се осете. Люди су пред судом божјим и судом светским едјакни, и без разлике крв по себи никоме накатан привилегијом неурочава. Привилегија ако хоћемо да уважамо, то можемо их само да по сопственој моралној или материјалној заслуги — то е само момент релативан — али нигда немогу привилегија човека као таква већ над човеком да узвине. Са општа гледишта човечанства посматрајући, закон божји и светски по самој идеји у цивилизованом човечанству никакаву разлику нити чина нити чината сме. Где то ије, ту невлада начело правозакона — ту е или аномалија духом законодавна тела завладала, или е интерес насте како е држави аурацијом до превасе дошло. Но као год што се од превасе аристократије човек на ум узети мора, тако исто вал и да се удесним изборним законом за то постара, како да и заступништво не само душевно но и посредством одабрани люди доју. Ер од оних, кои, било по државу добро или зло, ништа немају да изгубе но свагда на добит нагледају — од те сурове масе нигда се добру надати неможемо. То су моменти, кои нам у погледу на састав заступни-

— Госп. Андријевић (Јован у „Низу бисера“ — Ђурађ Браковић — Фрошар у „18. год. обрштару“) не само да е марљав и изображен глауца него шта више да се „Заставни рецензент С. Д.“ на њга и на ваљаног његовог колегу г. Д. Ружића а особито на гђу Коларовићку по гдицад обрати, сам би зацело бољ појмове о представљачкој вештини од њих профитирати могао, преида и држим да е тај рецензент „in persona“ позорништин управитељ сам. Да г. Недельковићу („Милош Обиљак“ — Јаван у „Мейрими“ — Бард у „Низу бисера“) — свој понав особито на срцу лежи, то се такм праметити да. Г. Недельковић е као што сеиз „Давице“ и „Јавора“ себам, едан од нај-тарни наших глауца. С тога немогу ни да понав, од куда јошт данас непрестанце толка неспретност у гестукулацији и онај изначен тон у декламацији. Прелаз из озбиљности у ијжност, ретко да гледаоца на смеји недорече. Ако се неварам, наша е дружина у упражњавању глауцаке вештане сама себи остављена, е тога би унутро у многом обзиру г. Недельковића на г. Ружића. — Гђа Д. Ружићка („18 год обрштар“). Ову глауцу гледао сам пре 5. година као почетницу о текалној слави у „Новом Саду“, а данас већ ево проишцав научене лепе вештине ивње у Бая удивам. Ако рењем, да е ивњо представљач не само обична во углађена природа, да јој е у декламовану свагда нагласак на месту и да својим пуњим духом и разлога представљачки не само дара како у осетљивој тако и веселој игри — но и студије открива; онда се усуђуем приметбу учинити, ако би као што лако бити може позорнишна дружина редуковати се морала, да су гђа Ружићка, гђа Коларовићева, гђца С. Поповићева

тва да праметим Што се владе или државне управе само тиче, од ив се нити, да нити мањ нити што више себи како у унутарњи тако и саопљивњи државном животу артира него што е из стране независна управа а е друге напротив самостално заступништво ту свагда до тревеа и неслуге доћи мора. Ово обично тамо у очи упада где у конституционалној монархији владског безуслован „veto“ сваком закључку заступништва супротставити може. Ово данас и у аустријској царевини престој. Још у вајкадшњи времена тако е исто и у Русији било. Што веће закључи, а пр неопотврди, то иже законе снаге имало. Напротив пре и после Душана у Срба то се неонажа. О ерским царевина може се уобште рећи, да су обично у сугласно са народом делали. Што сабор реке, то се опорицало ије. Тако е у прошла времена, док су Славени независни били, и код Чеха и Пољака било. Пре хришћанства имала е у таквим околностима државна управа у нас Срба са целим народом поста. Но у време Хришћанства почео се е несретни умиљав аристократије духовне и светске сасвим огромно заметати — Ко великаш и властелни био ије — тај нас у сабору приступа ни мао. И уколико е аристократија е једне стране државну управу ограничавала, утолико е исто е друге остали нуј ради евог користи угњавала. Аристократија била е народу на добу и зло! Польску као год у средишњим и новом веку Млетачку сасвим е упропастила а не мањ и Мађарску. Отачбина е свјоу народа, као што нас и наша сопствена прошлост учи у својој аристократији ревињи подника али често и вајопасни издавца налазила. Ј сам све овде државне облике а тиме и законодавне власти навео, кои су до данас и у пракси и теорији постале и престо. Но већ из ови моји навода види се а и сјама нас државна наука учи, да само тамо по државу користни закони света угледају, где у држави народно заступништво престо, на била та државна конституционална монархија или репрезентативна демократија. Али заступништво народно не сме нити према државној власти (Staatsgewalt), нити државна власт према заступништву у потачио стојати. Државна власт мора мудро очитовану вољу свога подаништва себи за првац како у погледу унутарњи тако и спољашњи управе узети. Где државна власт напротив сасвим друге цели и намере од свога подаништва има, где влада себичне интересе малобројне касте унапређава или где у државана, као што е наша, едном народу превасу над другим, силом хоће да да, дочим други народи како са својом културом тако и својим бројем штићеној народности ни мало неустушају — ту нигда по државу напредка и развитка бити неможе. Та држава у свом сопственом гајвуду многобројне непријатељ рађа. Ер где више елемента престо — сви за самостални развитак зрели, а ниждан воли у други да се претопи; ту нествори мир и напредак државни ни „опшн државни парламент“ ни овај земљески сабори

и гђа Ружићка — све нуждне познице на позорници изшој подпуно заступати кадре. Племенита често би рекао урођена невиност наварала е из „Слаке“ (гђеце. С. Поповићеве) у „Низу бисера“ из „Стевана“ у Ђурађу Браковићу и то тако, да е сваки гледаоц сасвим глауциште на вида изгубио, и данас вештачке ситуације чисто моментаном природом замеуо. Она нам у свој сфери човечанска живота (као што се види) верне слаке од низке колебице на све до висока достојанства поуздано на видело вазана. Као соко над се враком отисне, поуздан у муњивата ядрила своја, тако е наша млада глауца позорница и своје позаву већ вична. Ми честитамо и шем заводу на такој добити! Да превасу у ив вајећу веселе и трагичне игре данас још решим — чисто ми се не свиђи — то остављам на време! — Представимо себи, да из средишњг и нижег сталежа брајљави отац — сванидан добричана; кои хитрини провасна акца обично подлеже; — представимо себи, да карактер, кои радије стару текобу трпи, него што ће промену какву у животу својем да покуша; помислимо себи да све те ситуације представљачки вештава такм после статвста класе-јакве; додајмо још уз то да се у целој створу у госп: Маринковића (Кнез-Лазара) ретко по кои потез достојанства и омењивња живота онажа — а вештачке школе нимало, на смо такм са високоштеченим авизициом што му дописаник С. Д. у „Застави“ придеде — сасвим на чество! — Госп. Д. Коларовић („Стари бака“ — „вртар Панта“ у Шарану) — у вишој комички и иначе у веселој игри не само напредка дара да показуе, но ивгова е способност таква, да и најинтелигентниег гле-

као што е данас ивњо у П. шти, — ту невомаже сила, нити ника и цина за амштитуцијна обичајем у-зурпираним, кои ни првдом ни природом осећене ивње; ту помаже само пештено уважено и законом заштићено право народности — ту помаже слободан израз земљеског сабора али не по вољи и људи но по народностима склопљеног. Ер ако се већ што жртвовати мора, све ћемо пре да жртвуемо и прекужимо, него што ћемо се одважити да се права народности одречемо. Нама као народу — све грађанске благодети мађарске конституције помоћи неће, кад нам език и обичај у одредљивој области законом уважен ије.

Слобода народности (слобода езика и обичаја у јавном и приватном животу) може се и у најабсолютнијој држави уживати. Зато овај глас, кои емо против абсолютизма за уставну слободу дигли, тај глас мора се уједино и за народну слободу да зув. Ер сваки свестан народ пре ће све и сваку другу слободу жртвовати, него што ће допустити, да народни език и обичај пропадне.

Народ без свога права и политична бића ништа друго ије, доли сирезан контингент, да данас еутра својим бројем владоју у држави народност умножи — На целога види се, да су државе са заступнишвом од највеће важности. Биле оне едновластни, или биле оне демократије, законодавно е право као и друга владачка права између државне власти заступништва подељиво. Као олашнице за брже и посешчане грађевн закона налазио ми гдица, да саборници и главне точке означуе а састав закона влада поверава; или влада предлаже евоје основе (Entwürfe) а сабор о њима већа и решава — или што ми се најбол свиђа сабор одреди из свог средње законодавне одборе, и што ти одбори сарше то онда цео сабор тек у оретре узме. Како е кои државни основни закон такав е и обичај. У монархијама европским свагда привада владоцу свој услован или безуслован „veto“. Усвдњивњим американским државама напротив неприпада државној власти ни то. — Најпосле у време нужде и потребе може влада и без сабора провизорне законе поставити. Но да се ово обично злоупотребљава и о томе сумњ нема; ер тиме се влади прилика дае самовољне своје наредбе свагда онда да оживотвори кад се са заступнишвом неће или неможе да сложи. —

Угарски сабор.

У седници посланичке куће од 16. априла прочитан е резултат гласани за избор оних трију комисија, и то:

У комисију за унију Ердеља избрани су ових 40. чланова: гроф Ју. Је Андриши; гроф Ђорђе Авони, барон Албрехт Банфи, Мойсез Берде, Ладислав Бесереди, Фридрих Белмес, Франц Деак, Алексе Дожа, Вилхем Дрошлеф, Саламон Гајсак, Коломан Гици, Стефан Горосе, Јосиф Хосу, барон Гаприл Кемен, Гаприл Лонди, гроф Емерих Мико, Махил Мико, Јован Молдован, Алексе Паф, Паво

даоца вештом својом игром и особито удешеном наском изненадити мора. Ичство за популарност овога глауца најбол е то — што га е публика такм при првом изговом позаву „Стари бака“ — пмеце громовном виком по свршетку назавала; кои се обично у неволатом свету врло ретко догађа! Госп: Зорј са обзиром на стањ ивње позорнице свагда се у улоги наши јунака, и наша грађанска живота доласти може. — Гђа Ружићка (Ана у „Шарану“) истива уме слаке на правичне човечанска живота верно гледаоцу да изван, али та првобитна неотесана (чисто се бови већ урођена) природа показуе гдицад врло отужне трагове на „Борница“ у „Низу бисера“. — Госп: Миланов и гђца М. Брњићева показују осим свјоу новална не само дара во и похвалае брајљавости. Госп. Станишићу препоручуем доста наштена у декламовану а и у правилном изговарану. — Узели госп. Станишић себи госп. Ружића за пример без сумњ нигда цел промашити неће. Гђа Недельковићка — госп. Видковић госп. Хачић и госп. Ђурађковић свагда се удесно у својој сфери на позорници употребити могу. Госп. Рашић (Никаца у „Старом баки“) вредан глауца и у нишој комички вешто се свагда и на задовољство публике уме да нађе. — Кад све ове наше глауце пред очи уземемо, онда поштваном читаоцу то још приметити могу, да вештачке штудије и школе само у госноде: Андријевића, Ружића и Коларовића — у гђа: Коларовићке, Ружићке и гђеце С. Поповићеве онажам! Да то заслуга управитељи ије — то подпуно јавним листовима за право даам. Шта више е да сам на изговом месту и би обучавањ и већавњ осталих глауца сасвим овима верно. Из Баз 13. априла

Нари, Яков Ранингер, гроф Доминик Телеки, Коломан Тиса, Ладислав Тиса, гроф Стефан Естерхази, Лудвик Мишколци, Александер Николки, барон Лудвик Шимони, Гаврил Лашор, Игнац Шомани, Лудвик Мочари, Карл Сас, гроф Јован Бешлен, Евил Траушнфелс, Јован Тулаш, Никола Уйфалуши, барон Лудвик Вай, Карл Зейх, барон Стефан Кемени и Карл Толмай

У комисију за народности изабрани су ових 40 чланова: гроф Јулие Андрами, Петер Амбруси, Самуил Бонис, Стефан Брановачки, Петар Чарноски, Феликс Цорда, Тимотија Фридеки, Емануел Году, Борђе Јовановић, Паво Кубица, Вгидиус Лезоки, Светозар Милешки, Франц Овчак, Паво Шомшић, Мориц Сенакирали, гроф Александер Бешлен, Александер Чех, барон Јосиф Ешвеш, Јован Фаур, Лудвик Хорваш, Јосиф Хосу, гроф Готхард Кум, Паво Нар, барон Фридрих Подманицки, Јосиф Саалонцаи, Евил Траушнфелс, Ернест Урбановски, Герхард Вежше, Вилхем Дашии, Стефан Марком, Гедсон Пиллер, гроф Гедсон Радаи, Хенрих Стефанидес, Адолф Сенашвански, Стефан Горове, Карл Геркоцки, Мелхор Лонли, Едуард Жедени, гроф Паво Калмоки и Антон Мочони.

У комисију за промену културног реда изабрани су ових 35 чланова: Лудвик Биндер, Ладислав Бесермени, Антон Ченгери, Емерих Ченгери, Јован Дамаски, Милош Димитријевић, Лудвик Ереш, Коломан Гаџи, Игнац Качковић, Борђе Мочони, Стефан Перџел, Фердинанд Рагалми, Лудвик Тиса, Карл Торма, Вилхем Тош, Самуел Тури, гроф Феликс Зичи, Јулие Драшкоци, барон Јосиф Ешвеш, Леополд Филеи, Паво Кирали, Ладислав Ковач, Лудвик Паа, гроф Ладислав Радаи, Лудвик Саламон, гроф Јулие Савери, Грегор Секел, Лоренц Тош, Алојз Влад, Антон Зичи, гроф Јосиф Зичи, Емерих Иванка, барон Сигмунд Кемени, барон Лудвик Амбрози, и Јосиф Дедински.

Нови Сад 14. април

У сједици сабора угарског, кад се одбор за народности бирао, ни су гласали ниши Срби ниши Румани, осим њих неколицина.

— Из Пардањског срева стигла е прво талијански посланика Деаку адреса. Како се не сети пардањски срез, да и своје посланику адресу поштом пошлѣ. Бог и душа, ако тако и даљ узрае, то за идуће саборе не ће нам требати другог ни слати на сабор до *едине Деака!*

— Данас е сахрањен овдашњи грађанин и трговац *Игнац Стефановић*, кога е капа ударила. Бог да му душу прости!

Троједна краљвина.

„Позор“ јавља, да се дотичне региментарне депутације лево слажу и добру вољу показују, како би се до братинског изражавања дошло. Напротив едан бечки лист јавља: да Мађарски стомах не ће моћи поднети оно, што му Хрвати водносе. Има доста хрватских захтевања, кои су за Мађаре прави „камен претиканка“. Ко од ова два листа право има, видит' ће се ако не пре, а ово после годину дана, кад ће по дописнику првог листа и крунисанѣ моћи бити, и то ако какве напредне околности не наступе.

Аустрија.

Данас, 14. април, око пола два сата после подне, изводело е Н. Вел. председнице обе куће угарског сабора у присуству врховног коморника кнеза Винденца *Аусриерга* и дворског канцелара *Майлаша* милостиво примили. Званични „Шаргеал“ пише о том слѣдеће:

„Таверник и председник горњѣ куће, барон *Шекфи* разложио е цѣл њиовог долазка у слѣдећој кратвој беседи:

„Ваше цар. кр. Величество! Наймилостивни господару! По налогу верних сталеза и посланика Угарске имамо срећу, да пред лице Вашег ц. кр. Величества тога ради изићи можемо, да В. Вел. препознати адресу сталеза и посланика поднесемо.

Затим е говорио први подпредседник посланичке куће, гроф *Јулие Андрами* од прилике овако:

„Ваше ц. кр. Величество! Наймилостивни господару! Ми се за срећне држимо, што препознати адресу саборно скупштинских сталеза и посланика Угарске са одним поштованѣм В. Вел. поднети можемо.

Изволите В. Вел. оданост и молбу нар-да милостиво примити

Сталеза и посланици Угарске издају се скупштинским поверенѣм, да ће В. Вел. милостивни уваженѣм њихове молбе наступавѣ ових времена осигурати и ускорити, у којима ће се услѣд фактачног оживотворени уставосходних начела оном народу цела

његова снага повратити, кои ништа тако славно нежеља, као то, да као што е до сад, тако и у будуће најблужнији подпора престола и моћи В. Вел. буде.“

Н. ц. кр. апост. Величество изводело е на ово слѣдеће одговорити:

„Ја љу поднесени ми сада препознати адресу сабора у расуђенѣ узети, и надам се, да ће се саборно скупштинским сталеза и посланици, осведочени о важности њиовог задатка, кои едану епоху сачињава, покурити, да ми своја опредѣлени о овим стварима поднесу, од којих е поднуно задовољавајућег, и за вичито удешеног уређења снага и благостанѣ како нове уставне монархије, тако и нове миле Угарске на аднаки начин условљено.

У прочем уверите биг, кои су вас послали, о мојој краљевској милости и мојим непроменљивим отличним намерама.“

— „Вин. Абенди.“ набраја талијанска оружаниа, кои су царској влади приватним путем достављена, споминѣ последња изјављена *Ламармора*, кои е у случају рата са Пруском обећао, да ће на Аустрију без уставани напасти и прачепава, да то без повратног дѣјства на решена бечког кабинета остати не може; она важе: ма да се бечки кабинет постоянно тога држи, да за одржанѣ европског мира сваку жртву привесе, кои се са аустријском чељу слаже, ма да се онако брижљиво и самог вида каквог нападения на Италију клони, ипак не може бити сме допустити, да се држава достајавма каквог надушеног самовољем без никаквог правног основа и споминѣ послуда изазваног рата изложи. Она мора промислити, да за аустријски посеѣд у Италији нико негарантуе, да нико аустријском посеѣду еа опасносту непроти, дакле да га нашом собственом снагом бранити морамо; она е морала на осигуранѣ граница мислити, и за одбрану спремити се, тим пре, што се прот-гауто приморѣ покрај тежних комуникационих средстава бранити мора. Решењѣ царске владе допире само до ове обране, и она границе ове преступити неће.

„Абендишита“ чини се векако чудновато та игра талијанске владе сва јавним жиѣњем Европе, кад се она, уплашена од Аустрије оружати мора, и споминѣ снага, не давно издана изјављена Аустрије, е коју она сваку намеру нападения на Италију од себе одбиа, ер се позива на ову систему аустријске политике, која свако нападение искључуе, и која њишим војним наредбама дефинитиван карактер дае; упућуе на оне талијанске поруге и изазвања, ер ни една влада није на врмилу дошла, без да освојивѣ Милтана у свој програм узела није, и ер ни едне странке нема, која би се из којих других доли опортунитета призрева од нападения на Аустрију уздржила. Свет не може већ више о том у сумњати бити, шта то значи, кад се Италија без изазвања од стране аустријске оружати. Аустрију ћемо, зарпшувѣ „Абенди.“ свој чланак, ваћи за одбрану саремну и наоружану, но међутим неверуе се талијанској влади баш ни у самој земљи, што се тако неосновано на претећу положај Аустрије тужи.

— По „Ест. Арме Феррардла.“ премештено е из регулашких регемента 185 офицера у војну границу, а 163 кадета и подофицира наименовано е за граничарске офицере, и ово е *одна сав извршено.* — Сви ови од регулаша у границу премештени офицери или су пре тога у граници као офицери служили, па као такви у регулаше премештени, или су баш из граници рођени, а по вишну сви су са врло малим изузетком *Срби*

Русија.

Министар полиције, кнез *Долгоруки*, изступило е, као што се из едне петроградске денеше дознае, из службе тога ради, што удешеној против цара замери у траг уби није могао; на његово место постављен е гроф *Шушлов*, генералин губернатор балтичких провинција. Гроф *Муравиѣв* наименован е за председника комисије, која е за истрагу атентата постављена.

— Најинтересантнија е особа сада у Петрограду бивши пређе тежак, а сада благородник *Јосиф Кемисарѣв* из избавителѣ цара. О њему се сада највише говори, и благородство се око њга куши, да му своје подворенѣ учини, и да му самитије и благодарност изјави. Њега су едан из досадашњег сиромашног стана извели, и изишли су му пристойно намештен стан у едној од најбољих кућа. Он и жена му добилају слајковних поклона; прва дан кад е атентат учинѣн, и кад се у зимској палати међу дворским особама и другим отличним особама нашао, толико су му новаца туктали, да изпоследку већ и места имао није, гди да их смести, а пре тога кажу, био му е сав капитал 15 копѣјки. Царица е едан сво драго камењѣ и цео украс свој скинула, и ово *Кемисарѣву* за његову младу жељу поклонила. Цар му е одредно годишњи доходак од 2000 срб. рубаља, а осим тога поклонило му е земљѣ у западној губернији, а

говори се, да е и из Париза денеша стигла, по којој му цар Наполеон орден почастие легие са 30000 франка поклани. *Комесарѣв* е иначе трезвен човек, и у својој срећи није високоумни. Господа и госпође из највиших кругова дају се и њему одвести, нуде му своје услуге и моле га, да им приповеда, како е цар изабавио. Ово га често замори, и његов служитељ, кога су му еданма дали, мора често госте с тиме да одбиа, да његов господар код куће није. Жена му још никакво не може у својој новој срећи и свом положају да се нађе, као што би требало.

— Име онога злосрећника, кои е цара убити хтео, сада се дознало. Он се зове *Димитрије Каракасѣв*, син е неког малог свакше из губерније *Саратов* и учио се у Московској свеучилишту.

Италија.

Из Флоренца јавља се, да финанси министар *Сцилон* на двомесечно привремено одобрењѣ буџета не пристае. Гвераци пита, да ли Италија од које стране рат прети? *Ламармора* одговори, да га у случају рата неби на тој клупи, него гди на другом месту видели.

О оружаниу у Италији имамо данас читав низ гласова.

План е за кретањѣ и концентrirанѣ војске талијанске као што „Триест. Цигу.“ из Флоренца пише, већ начинѣн. По оном плану могу се 16 дивизија за три дана ма на којој тачки Падана скуити. Постарало се и тако, да се 60000 људи едне поморске тачке на другу превести могу, и уговори су тога ради са свима жезланичким и шерб. друштвима скључени. Материјал за мостове и превоз, телеграфѣ, топографичне карте, репортери, лабѣ за искрцавањѣ, и сав други за кретањѣ и нападанѣ потребан материјал наручен е и већ се по већој части у рукама ратног министарства налази. Наредбе за кретањѣ већ су под штампом, како би се у потребном случају различитим командама разаслати могло. Међутим остају садашњи врховне команде на својим местима. Преговори са *Гарибалдином*, кои су неко време прекинати били, одпочели су наново, али о преписанима међу *Ливорном* и *Каврером* чува се највећа тајна. *Бенерал Ламармора* е почетка се врло узтвело са ратним припремама, а сад е сасвим за рат узвует, а на то га е највише ђенерал *Циалдини* навео.

Ламармора неговори у камери ништа, и чини се да е сасвим безбрижан и задовољан.

По вѣстима од 13. о. ж. грађи се *Торета* брво оружа, тако исто и град *Пиди* етоне (северозападно од *Кремене*) и утврђени од *Формигаре* и *Кавакурте*, кои *Пидигетону* бране; сва предградја оружано се и *Пиди* енца ставља се у одбранително стањѣ. — На мѣтачкој граници скупља се слободничке чете, и њихове вође, *Ридиоти*, *Гарибалди*, *Толаци* и *Андреуци* забављали се са уређењем слободничких чета, за које влада све потребно оружје дае.

Из *Милана* јавља „*Ломбардо*“ да се у *Ломбарди* велика кретана војске и надгледањѣ тврдија предузимају.

Пруска.

Из *Берлина* нашу од 15. април, да е *Братинио* јуче на вече у слѣд едног телеграма кнеза *Хохенцолерског* са пратњом у *Диселдорф* одпутовао.

— Скупштина барача трећег изборног срева у *Берлину* распуштена е од полиције баш у оној нар, кад ю е председник са беседом за отворену проглашавао.

— *Берлински* телеграм, кои е 14. април, у Беч стигао, ако е пријатељ мира узнемирно. „*Норд. алг. Цтг.*“ недопушта, да Аустрија продужени са „удвострученом енергијом“ оружаним Италију нешкодљиво учини, ер Пруска се може на талијанску војску ослонити, ако би од Аустрије нападнута била; Аустрија — вели тој орган *Бисмарка* — мора се и супрам Италије на оно *status quo ante* повратити.

Енглеска.

По вѣстима из *Лондона* е договорно е *Лорд* у парламенту на интерпелацију *Сеймура*, да влада неверуе, да су талијански свеволѣци у Аустрију ушли. Исто тако неверуе, да е цар госп. *Висконти-Вености* и *Ареви* аудјенцију одржао.

Француска.

По гласовима из *Париза* конференција се подунавских кнежевина споразумела, и скорим ће свој закључени обелоданити. Кандидација кога странца одклоњена е.

— Други део „*живота Цезаревог*“ изићи ће 26. априла.

— „*Конституционел*“ дementира овај глас, да се Француска са берлинским кабинетом споразумела, исто као што и то дementира, да е са талијанским кабинетом ради оружаниа у споразумелю, и да се ово са званим Француске чини. Ови гласови, изводи горњи лист, исто

